

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.003.03.2023

Pan
Damian Banaszyński
Dyrektor
Okręgowego Ośrodka Wychowawczego
w Jerzmanicach-Zdroju
Okręgowy Ośrodek Wychowawczy
w Jerzmanicach-Zdroju
Jerzmanice-Zdrój 20
59-500 Złotoryja

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/051 – „Zapewnienie bezpieczeństwa i działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Jerzmanicach-Zdroju ¹ , Jerzmanice-Zdrój 20, 59-500 Złotoryja.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Damian Banaszyński, Dyrektor OOW od 1 września 2022 r., a w okresie od 4 lutego 2021 r. do 31 sierpnia 2022 r. Dyrektor ZP. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił uprzednio Artur Górny, Dyrektor ZP w okresie od 31 lipca 2018 r. do 3 lutego 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie bezpieczeństwa w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych. 2. Działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023, do zakończenia czynności kontrolnych ² (lata szkolne 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	Ryszard Puchała, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/10/2023 z 10 stycznia 2023 r. Jerzy Skowroński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/11/2023 z 12 stycznia 2023 r. (akta kontroli: tom I, str. 1-2, 3-6; tom II, str. 1-2)

¹ Dalej również: OOW. Do 31 sierpnia 2022 r. funkcjonujący jako Zakład Poprawczy w Jerzmanicach-Zdroju (dalej również: ZP).

² 11 maja 2023 r.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Okręgowy Ośrodek Wychowawczy, a wcześniej Zakład Poprawczy w Jerzmanicach-Zdroju w latach 2019-2023⁵ zapewniał bezpieczeństwo swoim wychowankom, niemniej nie wszystkie podejmowane w tym zakresie działania były prawidłowe. Z kolei działalność resocjalizacyjna zorganizowana i prowadzona była właściwie.

Liczba nieletnich przebywających w tym czasie w obu typach placówek nie przekraczała dopuszczalnych limitów ustalonych przez Ministra Sprawiedliwości. Wprowadzone zabezpieczenia techniczno-ochronne były adekwatne do przyjętego systemu ochrony, dostosowanego do jednostek, jakim był ZP i jest OOW, oraz umożliwiały realizację ochrony w sposób zapewniający bezpieczeństwo wychowankom. Pracownicy ochrony zostali wyposażeni w sprzęt pozwalający na prowadzenie działań ochronnych, a służba pełniona była w zespołach odpowiadających obowiązującym przepisom. Stan techniczny istniejących w OOW zabezpieczeń był dobry, za wyjątkiem muru okalającego OOW, którego stan był zły i wymagał remontu. Wydzielone w OOW izby adaptacyjne zostały właściwie wyposażone. Niemniej pomieszczenia te nie w pełni odpowiadały warunkom technicznym określonym przez ustawodawcę bowiem, ze względu na brak dostępu do światła dziennego, nie spełniały norm stawianych pomieszczeniom przeznaczonym na pobyt ludzi. Zapis monitoringu pomieszczeń OOW był odpowiednio zabezpieczony przed utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, jak i przed dostępem osób nieuprawnionych. Wydatki związane z bezpieczeństwem i ochroną ZP/OOW zostały prawidłowo zaewidencjonowane i poniesione zgodnie z planem finansowym.

Niezależnie od powyższego w obszarze zapewnienia wychowankom bezpieczeństwa w działalności OOW stwierdzono następujące nieprawidłowości: [1] umieszczenie jednego z wychowanków ZP w izbie przejściowej z naruszeniem obowiązujących przepisów w tym zakresie, [2] nierzetelne dokumentowanie przez pracowników ochrony przebiegu służby w książkach zmiany, [3] niewyposażenie OOW w środek przymusu bezpośredniego w postaci kasku zabezpieczającego, [4] niedopełnienie obowiązku w zakresie określenia sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności między OOW a powiatową komendą Policji oraz opracowania pierwszego projektu planu zabezpieczenia OOW.

Działalność resocjalizacyjna zarówno w ZP, jak i w OOW, zorganizowana została i prowadzona była prawidłowo. Dla każdego z wychowanków sporządzono indywidualną diagnozę oraz indywidualny plan resocjalizacji lub indywidualny program oddziaływań wychowawczych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych. Na bieżąco udzielano im pomocy psychologiczno-pedagogicznej i psychiatrycznej. Nagrody oraz środki dyscyplinujące przyznawane były w sposób zgodny z obowiązującymi wymogami. Wychowankowie uczestniczyli w przewidzianych formach oddziaływań resocjalizacyjno-terapeutycznych oraz w zajęciach przygotowujących do zawodu. Organizowano także dla nich zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowo-rekreacyjne oraz podejmowano działania w celu udzielania wychowankom wsparcia po opuszczeniu przez nich placówki.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Do 11 stycznia, tj. dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OOW funkcjonuje w Jerzmanicach-Zdroju od 1 września 2022 r. Został utworzony przez Ministra Sprawiedliwości⁷ w wyniku przekształcenia uprzednio funkcjonującego ZP⁸.

OBSZAR

1. Zapewnienie bezpieczeństwa w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2019-2022 (do 31 sierpnia) w ZP przebywało od ośmiu do 16⁹ wychowanków, tj. 13 średnio w roku. Na dzień przekształcenia ZP w OOW, tj. 31 sierpnia 2022 r., w ZP było 10 wychowanków, których przeniesiono do innych placówek.

W okresie od 1 października do 31 grudnia 2022 r. do OOW przybyło ogółem 16 wychowanków, z czego pięciu w październiku, trzech w listopadzie i ośmiu w grudniu. Do 11 stycznia 2023 r., tj. do dnia rozpoczęcia kontroli NIK, przyjęto jednego wychowanka i zwolniono jednego wychowanka. Według stanu na ten dzień w OOW przebywało 15 wychowanków, a jeden wychowanek przebywał w szpitalu.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia rozpoczęcia kontroli NIK określone przez Ministra Sprawiedliwości¹⁰ limity miejsc w ZP i OOW, w obu przypadkach wynoszące 72 miejsca, nie zostały przekroczone. Wykorzystanie obu placówek¹¹ wynosiło od 7% do 21%.

W arkuszach organizacyjnych roku szkolnego liczebność wychowanków w grupie nie przekroczyła w latach szkolnych objętych kontrolą limitów określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹² i w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie funkcjonowania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹³. Było to: 11 wychowanków w dwóch grupach w roku szkolnym 2019-2020, ośmiu wychowanków w jednej grupie w latach szkolnych 2020-2021 i 2021-2022 i 15 wychowanków w dwóch grupach w roku szkolnym 2022-2023.

(akta kontroli: tom I, str. 7-17; tom II, str. 202)

1.2. W ZP, a następnie w OOW, prowadzona była, w formie ręcznie wypełnianej księgi, ewidencja główna wychowanków¹⁴.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 sierpnia 2022 r. w sprawie przekształcenia zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich w okręgowe ośrodki wychowawcze. (Dz. Urz. MS. poz. 167). Utraciło moc 11 kwietnia 2023 r. na podstawie zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 2023 r. w sprawie utworzenia zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. Urz. MS. poz. 108).

⁸ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie utworzenia schronisk dla nieletnich i zakładów poprawczych oraz określenia ich rodzajów i limitów miejsc (Dz. Urz. MS. Nr 6, poz. 20, ze zm.). Dalej: zarządzenie w sprawie utworzenia ZP – utraciło moc z dniem 1 września 2022 r.

⁹ W ZP przebywało 16 i 14 wychowanków według stanu na koniec czerwca i koniec grudnia 2019 r. i 2020 r. Odpowiednio 10 i ośmiu wychowanków w 2021 r. oraz siedmiu na dzień 30 czerwca 2022 r.

¹⁰ We wspomnianych na wstępie zarządzeniach z 25 sierpnia 2004 r. i z 22 sierpnia 2022 r. (przypis 7 i 8).

¹¹ Według stanu na koniec czerwca i grudnia lat 2019-2022.

¹² Dz. U. z 2017 r. poz. 487. Dalej: rozporządzenie w sprawie ZP (utraciło moc z dniem 1 września 2022 r.).

¹³ Dz. U. poz. 1897. Dalej: rozporządzenie w sprawie funkcjonowania ZP (weszło w życie 9 września 2022 r.).

¹⁴ Odnotowywano: [1] liczbę porządkową wpisu, [2] imię i nazwisko wychowanka, [3] datę i miejsce urodzenia wychowanka, imiona i nazwiska rodziców (opiekunów) adres ich zamieszkania (ew. datę śmierci), [4] organ do dyspozycji, którego nieletni pozostaje (nazwa sądu sygnatura akt), [5] dotychczasowe miejsce stałego pobytu/skąd przybył, [6] datę przybycia, [7] datę i przyczynę skreślenia, [8] uwagi dotyczące wychowanka.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 1 września 2022 r. z ewidencji ZP wykreślono ogółem 39 wychowanków¹⁵, z tego: [1] 12 przeniesiono do innego zakładu poprawczego (w tym 10 w ramach relokacji w związku z likwidacją ZP), [2] pięciu zwolniono w związku z ustaniem wykonywania środka wychowawczego, [3] 10 zwolniono warunkowo, [4] pięciu umieszczono w schronisku, areszcie lub zakładzie karnym, [5] siedmiu skreślono z ewidencji w związku z upływem ponad trzech miesięcy nieobecności w zakładzie spowodowanej ucieczką, samowolnym przedłużeniem urlopu lub przepustki. W tym samym czasie do ZP przyjęto 24 wychowanków.

W okresie od 1 września 2022 r. do czasu rozpoczęcia kontroli, tj. 11 stycznia 2023 r., do OOW przyjęto 17 osób, a w związku z ustaniem wykonania środka wychowawczego zwolniono jednego wychowanka¹⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 8-17; tom II, str. 205)

1.3. W OOW¹⁷ funkcjonowały dwie izby adaptacyjne. Izby adaptacyjne urządzono w wyodrębnionych pomieszczeniach w standardzie odpowiadającym warunkom pokoju mieszkalnego¹⁸. Były to pomieszczenia wentylowane, każde wyposażone w węzeł sanitarny¹⁹. Izby te były pozbawione dostępu do światła dziennego, a zainstalowane tam oświetlenie wprawdzie umożliwiało zwykłe funkcjonowanie, ale było niewystarczające do czytania²⁰, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Obie izby adaptacyjne pozostawały pod stałym nadzorem i były wyposażone w urządzenia umożliwiające obserwację osób tam umieszczonych w sposób nieprzerwany²¹. Stan pomieszczeń obu izb adaptacyjnych i ich wyposażenia był dostateczny.

W trzech pomieszczeniach wykorzystywanych w ZP jako izba chorych, izba izolacyjna i izba przejściowa, prowadzone były prace remontowe mające na celu dostosowanie tych pomieszczeń do standardu niezbędnego do utworzenia izb adaptacyjnych.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2022 r. odnotowano ogółem 34 przypadki pobytu w izbie przejściowej, natomiast od 1 września 2022 r. do czasu rozpoczęcia kontroli w izbach adaptacyjnych przebywało w sumie 17 nieletnich. Byli to wszyscy przyjęci do OOW po 1 września 2022 r.

(akta kontroli: tom I, str. 34-35; tom II, str. 206-209)

1.4. OOW dysponował środkami przymusu bezpośredniego w postaci dwóch kompletów kajdanek szcękowych zakładanych na rękę, jednego kaftana bezpieczeństwa i pasa obezwładniającego. Ponadto w okresie działania ZP, tj. do 1 września 2022 r., jako środek przymusu bezpośredniego funkcjonowała izba izolacyjna. Na wyposażeniu OOW nie znajdował się kask zabezpieczający, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

¹⁵ W czasie funkcjonowania ZP, w ewidencji odnotowano pobyt 2399 wychowanków (liczba porządkowa rejestru). Z dniem likwidacji ZP z ewidencji wykreślono 10 wychowanków, ośmiu przeniesiono do Zakładu Poprawczego w Głogowie, a dwóch do Zakładu Poprawczego w Poznaniu.

¹⁶ Przeniesiony do domu dziecka.

¹⁷ Według stanu na 24 stycznia 2023 r. - data przeprowadzenia oględzin izb adaptacyjnych.

¹⁸ Obie izby wyposażono w łóżko, stolik oraz taboret. Meble przytwierdzono na stałe do ścian lub podłogi.

¹⁹ Były tam wydzielone toalety z dostępem do wody, zamykane drzwiami wahadłowymi dwuskrzydłowymi, przesłaniającymi około połowy otworu drzwiowego w taki sposób, by możliwe było prowadzenia ciągłej obserwacji lokatora tej izby przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu prywatności.

²⁰ Zainstalowano w nich po trzy punkty świetlne. Lampę na suficie i w ścianie pomieszczenia głównego oraz oświetlenie toalety. Rodzaj opraw i sposób instalacji punktów świetlnych utrudniał ich dewastację. ZP (OOW) nie dokonywał pomiarów natężenia światła w tych pomieszczeniach. Obie izby adaptacyjne zamykane były otwieranymi na zewnątrz drzwiami z tworzywa sztucznego.

²¹ Drzwi były przeszkłone w całości szybami z tzw. folią bezpieczną, zamykane na zamki wielopunktowe typu yale, wewnątrz drzwi nie posiadały klamek. Pomieszczenia izb adaptacyjnych były monitorowane, zamontowane na suficie kamery dawały możliwość oglądu całości pomieszczeń. Dodatkowo zamontowano wizjer w postaci przeszklenia wielkości okna dającego możliwość obserwacji wnętrza izb z korytarza.

W ZP i w OOW prowadzono, w formie ręcznie wypełnianej księgi, rejestr stosowanych środków przymusu bezpośredniego²². Rejestr ten odpowiadał wymaganiom § 11 załącznika do rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP. Po przekształceniu ZP w OOW środki przymusu bezpośredniego nie były stosowane.

W objętym kontrolą okresie funkcjonowania ZP²³ odnotowano dwa przypadki zastosowania środka przymusu bezpośredniego. Każdorazowo dotyczyło to tego samego wychowanka i miało związek ze zdarzeniami zaistniałymi 29 września 2021 r. Wobec wychowanka użyto siły fizycznej (technik obezwładnienia i technik transportowych), a następnie umieszczono go w izbie izolacyjnej. Fakt zastosowania środka przymusu bezpośredniego (siły fizycznej i izby izolacyjnej) w obu przypadkach zapisano w ww. rejestrze. Przyczyną zastosowania siły fizycznej była agresja wychowanka wobec pracownika ZP, a umieszczenie wychowanka w izbie izolacyjnej spowodowane było dalszą agresją i przejawami samo-agresji. W tym samym rejestrze odnotowano, że przebieg zdarzenia zarejestrowany został w systemie monitoringu.

Fakt użycia środków przymusu bezpośredniego udokumentowano stosownie do wymogów przewidzianych w art. 51 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁴. Ze zgromadzonej w tych sprawach dokumentacji wynikało, że zastosowanie środków przymusu było w obu przypadkach uzasadnione, oraz że stosowała je osoba uprawniona do podejmowania takich działań.

W obu przypadkach wykorzystanie środków przymusu udokumentowano pod datą 30 września 2021 r. w formie notatek sporządzonych przez uprawnione osoby²⁵. Ponadto pismami z 29 września 2021 r. Dyrektor ZP zawiadomił o zaistniałej sytuacji Przewodniczącego Sądu Rejonowego w Złotorzy oraz Sędziego Nadzorującego ZP.

Od 1 września 2022 r. do czasu rozpoczęcia kontroli 11 stycznia 2023 r. w OOW odnotowano jeden przypadek prewencyjnego użycia wobec nieletniego środków przymusu bezpośredniego (kajdanek). Środka tego użyto 16 stycznia 2023 r. w „celach transportowych”. Na tę okoliczność Dyrektor OOW sporządził notatkę służbową. Decyzję o zastosowaniu kajdanek Dyrektor OOW podjął w związku z koniecznością zawiezienia nieletniego na specjalistyczne badania psychologiczno-pedagogiczne. Użycie przedmiotowego środka uzasadniono dużym zagrożeniem uciezkowym, kajdanki zostały użyte przy przeprowadzaniu wychowanka z samochodu do budynku poradni.

(akta kontroli: tom I, str. 19-30; tom II, str. 210, 212-213)

1.5. Księga ewidencyjna osób umieszczonych w izbie izolacyjnej w okresie funkcjonowania ZP zawierała wszystkie elementy, o których mowa w § 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP. Zapisy tej księgi odpowiadały ewidencji użycia środków przymusu bezpośredniego.

W okresie funkcjonowania ZP miał miejsce jeden, wspomniany już wyżej, w pkt 1.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przypadek umieszczenia wychowanka w izbie izolacyjnej. Sporządzona z tego zdarzenia notatka Dyrektora ZP odpowiadała wymogom określonym w art. 54 ust. 1 pkt 1-6 oraz ust. 2 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego. Dopuszczalny czas pobytu wychowanka w izbie izolacyjnej

²² Księga rejestrowa prowadzona była od 4 września 2015 r. Odnotowywano w niej: [1] datę i godzinę (zastosowanie środka), [2] rodzaj zastosowanego środka, [3] nazwisko i imię wychowanka. [4] kto zastosował/podjął decyzję o zastosowaniu, [5] osoby powiadomione (dyrektor Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich w Ministerstwie Sprawiedliwości/Sędzia nadzorujący/Sędzia wykonujący orzeczenie) z oznaczeniem daty i godziny powiadomienia, [6] okoliczności zdarzenia, [7] zapis monitoringu.

²³ Tj. od 1 stycznia 2019 r. do 1 września 2022 r.

²⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 202, ze zm. Dalej: ustawa o środkach przymusu bezpośredniego.

²⁵ W przypadku zastosowania siły fizycznej notatkę sporządził używający tego środka kierownik internatu, przypadku zastosowania środka w postaci izby izolacyjnej notatkę służbową sporządził podejmujący decyzję o zastosowaniu tego środka Dyrektor ZP.

(48 godzin) nie został przekroczony²⁶. Z treści ww. notatki wynikało, że wypełnione zostały przesłanki zastosowania tego środka przymusu bezpośredniego, wskazane w art. 27 ust. 2 i 14 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego.

(akta kontroli: tom I, str. 23-24, 27-28; tom II, str. 214-215)

W ZP i OOW prowadzono księgi ewidencyjne wychowanków umieszczonych odpowiednio w izbie przejściowej i izbie adaptacyjnej. Księgi te zawierały wszystkie elementy, o których mowa w § 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP oraz § 4 załącznika do rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP.

Z ewidencji osób umieszczonych w izbie przejściowej (ZP) wynikało, że w okresie funkcjonowania ZP, tj. od 1 stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2022 r., umieszczono tam w sumie 34 wychowanków. W 33 przypadkach dotyczyło to wychowanka nowoprzybyłego lub ponownie przyjętego po ucieczce. W ostatnim przypadku²⁷ wychowanka przeniesiono do izby przejściowej bezpośrednio z izby izolacyjnej, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Czas pobytu w izbie przejściowej w żadnym przypadku nie przekroczył 14 dni, średnio było to dziewięć dni²⁸.

W OOW, w księdze ewidencyjnej, odnotowano 17 przypadków pobytu wychowanków w izbie adaptacyjnej. We wszystkich przypadkach umieszczenie w izbie adaptacyjnej nie trwało dłużej niż 14 dni (średnio osiem dni) i związane było z przybyciem wychowanka do OOW. W dokumentacji wychowanków odnotowano fakt przeprowadzenia konsultacji lekarskiej w dniu ich przyjęcia do izby adaptacyjnej.

(akta kontroli: tom I, str. 45-53)

1.6. W ZP i OOW prowadzono, założoną 1 września 2016 r. w formie ręcznie wypełnianej księgi, ewidencję zdarzeń nadzwyczajnych. Księga ta zawierała wszystkie elementy wymienione w § 9 załącznika nr 2 rozporządzenia w sprawie ZP²⁹.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 1 września 2022 r. w ewidencji zdarzeń nadzwyczajnych odnotowano sześć takich zdarzeń. W 2020 r. miały miejsce dwa takie przypadki, tj. samookaleczenia wychowanka (skutkującego hospitalizacją), a następnie jego ucieczki ze szpitala³⁰. Kolejne dwa przypadki wystąpiły w 2021 r. i dotyczyły autoagresji wychowanka (skutkującej jego hospitalizacją) oraz pobicia pracownika (wychowawcy) ZP. Pozostałe dwa przypadki wystąpiły w okresie od 1 stycznia do 1 września 2022 r. i dotyczyły: znęcania się wychowanka nad wychowankiem oraz ucieczki wychowanka spoza ZP. Po 1 września 2022 r. w powyżej wskazanej ewidencji nie odnotowano wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych.

We wszystkich przypadkach zaistnienia zdarzenia nadzwyczajnego Dyrektor ZP informował o nich odpowiedni departament Ministerstwa Sprawiedliwości oraz prezesa właściwego sądu.

Z informacji pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji z Złotoryi, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Złotoryi oraz Pogotowia Ratunkowego w Legnicy wynikało, że w latach 2019-2022 nie podejmowano interwencji, czy działań ratowniczych mogących wskazywać na wystąpienie niezarejestrowanych w ZP i OOW zdarzeń nadzwyczajnych.

²⁶ W izbie izolacyjnej umieszczony 29 września 2021 r. o godzinie 17⁰⁰, przeniesiony do izby przejściowej 1 października 2021 r. o godzinie 15⁰⁵ – czas pobytu wychowanka w izbie izolacyjnej wynosił 46 godzin i 5 minut.

²⁷ Pozycja 34 ewidencji.

²⁸ W 19 przypadkach było to 10 i więcej dni (maksymalnie 14 dni), w 15 przypadkach - dziewięć i mniej dni. Nie było przypadków wychowanków w wieku poniżej 14 lat.

²⁹ Odnotowywano: [1] datę i godzinę wydarzenia, [2] rodzaj wydarzenia oraz miejsce jego wystąpienia i pod czyją opieką znajdował się wychowanek, [3] opis wydarzenia, [4] datę i godzinę doprowadzenia lub przybycia w razie ucieczki, [5] przez kogo doprowadzony (w przypadku ucieczki) oraz nazwisko osoby przyjmującej.

³⁰ Wychowanek umyślnie skaleczył się w ucho i został umieszczony w szpitalu z którego uciekł.

(akta kontroli: tom I, str. 262-264; tom II, str. 216-256)

1.7. Wprowadzony w ZP ograniczony system ochrony, a w OOW system ochrony odpowiadał typowi jednostki określonego przez Ministra Sprawiedliwości³¹.

Dyrektor ZP i Dyrektor OOW stworzyli plany ochrony (odrębne dla ZP i OOW) oraz zapoznali z nimi wszystkich właściwych pracowników, zobowiązując ich do realizacji założeń tych planów.

W okresie objętym kontrolą w przypadku ZP zadania z zakresu ochrony wykonywane były przez 14 pracowników ochrony, pracujących w dwuzmianowym systemie służby, obejmującym porę dzienną i porę nocną (dzień od godziny 7⁰⁰ do godziny 19⁰⁰ i noc od godziny 19⁰⁰ do godziny 7⁰⁰). Tak w porze dziennej, jak i porze nocnej do wykonywania zadań ochrony przewidziano od jednej do trzech osób. W ZP zorganizowano jeden posterunek ochrony zewnętrznej, tj. posterunek główny zlokalizowany przy wejściu do ZP (funkcjonujący całodobowo w obsadzie od jednej do dwóch osób), oraz trzy posterunki ochrony wewnętrznej (obsadzone jednoosobowo): [1] w budynku internatu – całodobowo, [2] w szkole – funkcjonujący od 8⁰⁰ do 15⁰⁰, [3] w kompleksie warsztatów szkolnych – funkcjonujący od 8⁰⁰ do 15⁰⁰.

W przypadku OOW zadania z zakresu ochrony wykonywało 15 pracowników ochrony realizujących służbę w systemie dwuzmianowym – od jednej do trzech osób zarówno w porze dziennej, jak i w porze nocnej. W OOW utworzono jeden posterunek ochrony (przy wejściu do OOW) z obsadą od jednej do dwóch osób oraz cztery posterunki ochrony wewnętrznej (z obsadą jednoosobową), tj.: [1] w budynku internatu, [2] w budynku internatu – od godziny 22⁰⁰ do godziny 6⁰⁰, lub od godziny 23⁰⁰ do godziny 7⁰⁰ – posterunek rotacyjny obsadzany w miarę możliwości zapewnienia liczebności konkretnej zmiany, łączony z pracownikiem na posterunku wewnętrznym internatu, [3] w szkole, [4] w kompleksie warsztatów szkolnych.

(akta kontroli: tom I, str. 266-267; tom II, str. 1-157)

1.8. Ochrona w ZP realizowana była w oparciu o zatwierdzony przez Dyrektora ZP Plan Ochronny ZP: [1] z 16 grudnia 2010 r., wprowadzony zarządzeniem Dyrektora ZP nr 22/10 z 14 grudnia 2010 r. oraz [2] zaktualizowany 31 sierpnia 2017 r., zarządzeniem Dyrektora ZP nr 7/2021 z 1 maja 2021 r. Powyższe plany ochrony zostały przedstawione Radzie ZP i były uzgodnione z Policją. Plany ochrony zawierały wszystkie elementy, o których mowa w § 105⁷ ust. 3 pkt 1-9 rozporządzenia w sprawie ZP³². Do instrukcji ochronnej dołączono rozliczenie stanu etatowego pracowników ochrony, zestawienie liczby posterunków ochrony, plan sytuacyjny ZP, a także opis systemu zabezpieczenia elektronicznego, tj. dokumenty, o których mowa w § 105⁷ ust. 4 pkt 1-4 rozporządzenia w sprawie ZP³³. Za kierowanie ochroną odpowiadała w ZP osoba wyznaczona przez Dyrektora ZP.

W OOW (od 1 września 2022 r.) ochrona realizowana była w oparciu o Plan Ochrony OOW, zatwierdzony przez Dyrektora OOW i wprowadzony zarządzeniem z 7 grudnia

³¹ W zarządzeniu w sprawie utworzenia ZP.

³² 1) instrukcji ochronnej; 2) instrukcji w sprawie podejmowania działań ochronnych; 3) instrukcji określającej zasady i sposób doprowadzenia nieletnich na zabiegi medyczne i do lekarzy; 4) instrukcji ochronnej określającej odstępstwa w pełnym, ograniczonym lub uproszczonym systemie ochrony; 5) instrukcji w sprawie sposobu realizacji czynności profilaktycznych; 6) instrukcji w sprawie wykorzystania środków ochrony osobistej i wzajemnego ubezpieczania się pracowników w trakcie wykonywania zadań służbowych; 7) instrukcji w sprawie przekazywania, gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych; 8) instrukcji alarmowej; 9) instrukcji określającej zasady przyjmowania nieletnich do zakładu lub schroniska.

Załącznikami do instrukcji ochronnej są następujące dokumenty: 1) rozliczenie stanu etatowego pracowników ochrony; 2) zestawienie liczby posterunków ochronnych; 3) plan sytuacyjny zakładu lub schroniska; 4) opis systemu zabezpieczenia elektronicznego, jeżeli w zakładzie lub schronisku jest stosowany.

³³ Załącznikiem do planu jest porozumienie w sprawie ustalenia trybu współdziałania ZP z Policją na wypadek zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa placówki, zaakceptowane przez Komendanta Powiatowego Policji w Złotorzy 31 marca 2015 r. Porozumienie akceptował Prezes Sądu Okręgowego w Legnicy.

2022 r. Plan Ochrony OOW zawierał wszystkie elementy przewidziane dla planu ochrony ośrodka, wymienione w § 60 ust. 1 pkt 1-9 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP.

Podpisany przez Dyrektora OOW Plan zabezpieczenia, stanowiący załącznik do Planu Ochrony OOW, przekazano Policji do zaopiniowania 10 stycznia 2023 r. Według stanu na 20 lutego 2023 r. sprawa pozostawała w toku, a zastosowanie miał w dalszym ciągu, zaakceptowany przez Komendanta Powiatowego Policji w Złotoryi i zatwierdzony przez Prezesa Sądu Okręgowego w Legnicy, Plan zabezpieczenia ZP, stanowiący załącznik do Planu Ochronnego ZP z 7 maja 2021 r.

W planie ochronnym ZP i planie ochrony OOW określono także: sposób realizacji tzw. „czynności zapobiegawczych”, sposób działania na wypadek zagrożeń, sposób kontrolowania ruchu nieletnich, konwojowania nieletnich poza terenem placówek oraz zasady otwierania wejścia do placówki w porze nocnej, korzystania i postępowania z kluczami.

Do obowiązujących w ZP i następnie w OOW instrukcji alarmowych załączono wykazy teled adresowe pracowników. Specjalista ds. księgowości i kadr wyjaśniła, że dane te były aktualizowane na bieżąco. Natomiast Dyrektor OOW wyjaśnił, że dane teled adresowe są aktualizowane w momencie zgłoszenia ich zmiany przez poszczególnych pracowników w dziale kadr, który niezwłocznie po ich otrzymaniu zawiadamia o tym fakcie pracownika merytorycznego – kierownika działu ochrony celem ich aktualizacji m.in. w dokumentacji z zakresu planu ochrony. Dyrektor OOW dodał, że dane teled adresowe są aktualizowane nie rzadziej niż raz na kwartał.

(akta kontroli: tom II, str. 1-161, 260-261)

Dyrektor OOW nie opracował z Komendantem Powiatowym Policji w Złotoryi sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności między OOW a Komendą Powiatową Policji w Złotoryi, o czym stanowi § 5 i § 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 listopada 2022 r. w sprawie sposobu i trybu współdziałania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją³⁴.

Dyrektor OOW nie opracował, wraz z odpowiednim komendantem Policji, pierwszego projektu planu zabezpieczenia OOW, o czym stanowi § 14 rozporządzenia w sprawie trybu współdziałania z Policją.

Szczegółowy opis powyższych naruszeń ujęto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

1.9. Wprowadzone w OOW zabezpieczenia techniczno-ochronne były adekwatne do przyjętych w tym podmiocie systemie ochrony.

Przyjęte w Planie Ochronnym ZP rozwiązania z zakresu ochrony odpowiadały wymaganiom funkcjonującego w tej placówce ograniczonego systemu ochrony, określonego w § 105³ rozporządzenia w sprawie ZP.

W ZP, a następnie w OOW, system ochrony składał się z zabezpieczeń budowlanych, mechanicznych i techniczno-ochronnych obejmujących: [1] ogrodzenie ochronne wykonane z materiału pełnego – mur ceglany o wysokości około 4,5 m, [2] bramy, drzwi, kraty, przesłony i siatki, [3] zamki i blokady do bram, drzwi, krat, i okien z wykorzystaniem tzw. systemu klucza generalnego, [4] zabezpieczenia studzienek, kanałów, urządzeń wentylacyjnych, rynien, odgromników, słupów, masztów antenowych, kominów i innych punktów wysokościowych, [5] urządzenia telewizyjnej dozoru i urządzenia kontroli dostępu.

³⁴ Dz. U. poz. 2376. Dalej: rozporządzenie w sprawie trybu współdziałania z Policją.

Oględziny ww. elementów systemu ochrony wykazały, że OOW wyposażone zostało w pełen zestaw zabezpieczeń (przewidziany w Planie Ochrony OOW), a ich stan techniczny był dobry, z wyjątkiem muru okalającego placówkę³⁵.

W ZP i w OOW wyznaczono po trzy rodzaje stanowisk ochrony: [1] Dyrektor ZP lub Dyrektor OOW, [2] kierownik działu ochrony, [3] pracownicy ochrony (strażnicy) w liczbie od 13 do 15. W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 stycznia 2020 r. oraz od 1 czerwca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. obsada kadrowa strażników odbiegała o jedną osobę od planowanej liczby takich pracowników, przy czym obsada posterunków ochrony została w tym czasie zapewniona zgodnie z przyjętym Planem Ochronnym ZP.

W ZP i w OOW³⁶ wyznaczono po cztery posterunki ochrony, tzn. jeden na portierni (przy bramie wjazdowej) oraz trzy na terenie placówki (w wydzielonym pomieszczeniu szkoły i warsztatów oraz w wydzielonym pomieszczeniu internatu).

(akta kontroli: tom I, str. 36-42, 266)

1.10. Zarówno w ZP, jak i w OOW funkcjonował system monitoringu wizyjnego, który był elementem systemu ochrony tych podmiotów. Zgodnie z przyjętymi planami ochrony, system telewizji dozorowej tworzyło 110 kamer telewizyjnych, z czego 25 stanowiły kamery zewnętrzne mocowane do ścian budynków, oraz na słupach na terenie posesji i na boisku. Dwie kamery zewnętrzne posiadały zmienne pole obserwacji i polem widzenia, obejmowały obraz terenu wewnętrznego posesji w rejonie zespołu boiska sportowego. Sterowanie tymi kamerami odbywało się z posterunków ochrony na portierni (przy bramie) oraz zlokalizowanych w szkole. Obraz z kamer monitoringu umieszczonych w toaletach i łazienkach był cenzurowany, system uniemożliwiał ukazywanie części intymnych wychowanków³⁷. Obraz z kamer, stwierdzony w toku oględzin, można było obserwować: [1] na sześciu monitorach w wydzielonym pomieszczeniu posterunku ochrony na portierni, [2] na trzech monitorach w wydzielonym pomieszczeniu posterunku ochrony w internacie, [3] na trzech monitorach w wydzielonym pomieszczeniu posterunku ochrony w szkole, [4] na ekranie komputera w gabinecie kierownika internatu. Obraz z kamer archiwizowano za pomocą trzech rejestratorów. Ustawienia systemowe rejestratorów skonfigurowano w sposób umożliwiający ciągłe nagrywanie obrazu w cyklu 90-dniowym. Starsze zapisy były automatycznie kasowane. W dniu oględzin, tj. 3 lutego 2023 r., dostępny był nie starszy niż 90-dniowy zapis monitoringu izb adaptacyjnych.

Urządzenia telewizji przemysłowej (dozorowej) umożliwiały obserwację terenu wokół budynków zlokalizowanych na terenie posesji (wjazd główny na posesję, ciągi komunikacyjne, wejścia główne do budynków i boisko), oraz wewnątrz budynków należących do placówki (ciągi komunikacyjne, izby adaptacyjne i chorych, szkoła, świetlica, sala gimnastyczna, warsztaty, wydzielone strefy ochronne, łazienki, toalety).

Program obsługujący system monitoringu wizyjnego umożliwiał stały podgląd obrazu z 32 kamer na pojedynczym monitorze, a także odtwarzanie zarejestrowanych nagrań na dwóch rejestratorach zlokalizowanych w pomieszczeniu serwerowni (na zapleczu stanowiska monitoringu) oraz na jednym rejestratorze umieszczonym w serwerowni na zapleczu szkoły. Pomieszczenia serwerowni były klimatyzowane i zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych. System monitoringu wizyjnego był zabezpieczony na wypadek zaniku dopływu energii elektrycznej. Poddawany był

³⁵ Jego stan został opisany w punkcie 1.12. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

³⁶ Do czasu utworzenia OOW posterunek na bramie był posterunkiem zewnętrznym, posterunki w szkole i w internacie posterunkami wewnętrznymi.

³⁷ Stosowano czarne, prostokątne pole maskujące.

systematycznym przeglądom i konserwacji, co odnotowywano w książce przeglądów i konserwacji. Przeglądy tego systemu prowadzone były w cyklu kwartalnym, zgodnie z umowami obowiązującymi na tego typu usługi.

(akta kontroli: tom I, str. 43-44, 243-261)

1.11. W latach 2019-2022 w ZP, a następnie w OOW, na systemy zabezpieczeń i monitoring wydatkowano ogółem 513,5 tys. zł, z tego 229,1 tys. zł w 2019 r., 153,0 tys. zł w 2020 r., 16,3 tys. zł w 2021 r. i 115,1 tys. zł w 2022 r. Przedmiotowe wydatki ujęte były w planie finansowym ZP i OOW oraz stanowiły odpowiednio 3,6%, 0,2%, 0,2% i 1,4% zrealizowanych wydatków ogółem tych placówek.

W latach 2019-2022 w obszarze zabezpieczeń zrealizowano pięć zadań inwestycyjno-modernizacyjnych, tj.: [1] w 2019 r. zadanie pn. „Dostawa, montaż i uruchomienie systemu monitoringu wizyjnego CCTV w pomieszczeniach infrastruktury Zakładu Poprawczego w Jerzmanicach-Zdroju ...” o wartości 220,2 tys. zł, [2] w 2020 r. zadanie pn. „Dostawa jednej sztuki śluzы wewnętrznej wraz z montażem” o wartości 137,6 tys. zł³⁸, [3] w 2022 r. trzy zadania modernizacji infrastruktury informatycznej związanej z systemem zabezpieczeń i monitoringu wizyjnego o wartości ogółem 99,9 tys. zł (34,4 tys. zł, 49,7 tys. zł i 10,8 tys. zł).

Oba zadania inwestycyjne zrealizowane zostały zgodnie z przyjętymi założeniami i zawartymi umowami. Odbiorów dokonała komisja składająca się z przedstawiciela wykonawcy i zamawiającego. Wykonawców tych zadań wyłoniono:

a) w przypadku dostawy, montażu i uruchomienia systemu monitoringu wizyjnego – z zachowaniem trybu oraz poszanowaniem zasad przewidzianych dla dokonywania zamówień publicznych o wartości wyższej niż 30,0 tys. euro w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³⁹;

b) w przypadku dostawy śluzы wewnętrznej – ze względu na wartość zamówienia dokonano go w oparciu i zgodnie z obowiązującym w ZP regulaminem.

W latach 2019-2022 koszty utrzymania monitoringu wizyjnego wynosiły ogółem 53,6 tys. zł, z tego usługi serwisowania i naprawy obejmowały kwotę 26,7 tys. zł, a przeprowadzanie kwartalnych przeglądów technicznych tego systemu 26,9 tys. zł.

Dokumenty księgowo potwierdzające dokonanie tych wydatków były kompletne oraz zostały sprawdzone przez uprawnione osoby pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Wykazane w dokumentach źródłowych wielkości zostały prawidłowo i rzetelnie ujęte w księgach rachunkowych ZP i OOW, a kontrolowane wydatki zostały poniesione zgodnie z zawartymi umowami oraz planami finansowymi przyjętymi na lata 2019-2022.

(akta kontroli: tom I, str. 98-242)

1.12. W latach 2019-2022, na terenie OOW (wcześniej ZP) znajdowało się łącznie trzynaście obiektów⁴⁰ podlegających kontrolom okresowym, o których mowa w art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁴¹, a także mur o długości ok. 650 m i średniej wysokości 5,5 m.

³⁸ W przypadku obu zadań podano ich wartość brutto.

³⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm. Ustawa obowiązywała do 31 grudnia 2020 r.

⁴⁰ Były to: [1] sala gimnastyczna – pow. zabudowy 567 m², [2] pralnia z kotłownią i salą wielofunkcyjną – pow. zabudowy 231 m², [3] budynek administracyjny – pow. zabudowy 455 m², [4] szkoła – pow. zabudowy 567 m², [5] szpitalik (izba chorych) – pow. zabudowy 132 m², [6] dyżurka, izby przejściowe, magazyny – pow. zabudowy 178,5 m², [7] internat (budynek główny, kuchnia, stołówka) – pow. zabudowy 587 m², [8] internat (budynek wielofunkcyjny) – pow. zabudowy 472 m², [9] warsztaty (budynek główny) – pow. zabudowy 1332 m², [10] biura warsztatowe – pow. zabudowy 72 m², [11] warsztaty (dział kamieniarski), – pow. zabudowy 288 m², [12] garaże – pow. zabudowy 192 m², [13] budynek gospodarczy (dawna świniańnia) – pow. zabudowy 40 m².

⁴¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 682, ze zm. Dalej: ustawa Prawo budowlane.

Wszystkie obiekty budowlane poddano okresowym kontrolom stanu technicznego w wymaganych terminach i zakresie. Kontrole te przeprowadziły osoby uprawnione, tj. wskazane w art. 62 ust. 4-6 ustawy Prawo budowlane.

Ostatnia kontrola, tzw. „pięćioletnia”⁴², miała miejsce w listopadzie 2018 r.⁴³ Przeprowadzono ją w zakresie wskazanym w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane⁴⁴. Termin przeprowadzenia kolejnej takiej kontroli przypada na rok 2023.

W wyniku przeprowadzenia w 2018 r. okresowej kontroli pięćioletniej stwierdzono, że stan techniczny obiektów ZP był dobry. Nie stwierdzono uszkodzeń lub braków mogących spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności katastrofy budowlanej.

Fakt przeprowadzenia okresowych kontroli pięćioletnich stanu technicznego poszczególnych obiektów odnotowano w książkach obiektu budowlanego, prowadzonych dla każdego ze znajdujących się na terenie OOW obiektów⁴⁵, za wyjątkiem muru ogrodzeniowego.

Z protokołów dwóch, przeprowadzonych 30 maja oraz 23-24 listopada 2022 r., okresowych kontroli rocznych stanu technicznego obiektów budowlanych OOW wynikało, że znajdujące się na terenie OOW obiekty znajdowały się na ogół w stanie dobrym. Nie stwierdzono uszkodzeń ani braków mogących spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności katastrofy budowlanej. Wydane po tych kontrolach zalecenia dotyczyły m.in. przeprowadzenia: [a] remontów pokryć dachowych we wskazanych obiektach, [b] remontów (w tym kapitalnych) elewacji niektórych obiektów (w tym budynku internatu głównego), [c] remontów (w tym kapitalnych) wewnątrz budynku administracyjnego i sali wielofunkcyjnej, [d] sukcesywnej wymiany stolarki okiennej i drzwiowej oraz instalacji centralnego ogrzewania wraz z grzejnikami, zabiegów poprawiających estetykę pomieszczeń i samych obiektów budowlanych.

Przeprowadzona została również ocena stanu technicznego muru (numer inwentarzowy 2/29/289/ZP-23), stanowiącego ogrodzenie OOW o długości ok. 60 mb i średniej wysokości 5,5 m⁴⁶. Z protokołu rocznej kontroli okresowej 2/2022 z 24 listopada 2022 r. wynikało, że stan tego muru jest zły (niezadowolający) i wymagany jest jego kompleksowy remont kapitalny względnie wymiana niektórych elementów⁴⁷, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Mur ten nie był przedmiotem zaleceń pokontrolnych sformułowanych w protokole kontroli okresowej 2/2022 z 24 listopada 2022 r.

W trakcie przeprowadzonych 1 lutego 2023 r. oględzin ogrodzenia OOW stwierdzono m.in., że: [1] od strony wschodniej przy bramie wjazdowej mur został od wewnątrz wzmocniony betonowymi podporami na które dodatkowo zainstalowano zwoje z drutu kolczastego, [2] od strony południowej w środkowej części mur od wewnątrz wzmocniony był stalowymi podporami, na których zamocowano zwoje z drutu kolczastego, [3] stan muru od wewnątrz jest dostateczny, a od zewnątrz występują liczne odparzenia tynku.

⁴² Tj. kontrola o której mowa w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane.

⁴³ Protokół z 27 listopada 2018 r.

⁴⁴ Tj. dokonano sprawdzenia stanu technicznego i dokonano oceny: przydatności do użytkowania obiektów budowlanych, estetyki obiektów budowlanych oraz ich otoczenia; kontrolą objęto również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji.

⁴⁵ O których mowa w art. 60a ustawy Prawo budowlane.

⁴⁶ Mur, jako urządzenie budowlane, w rozumieniu art. 3 ust. 9 ustawy Prawo budowlane, zapewniające możliwość użytkowania obiektu budowlanego zgodnie z jego przeznaczeniem, nie podlegał obowiązkowi kontroli stanu technicznego, o której mowa w art. 62 ustawy Prawo budowlane.

⁴⁷ W elementach tego urządzenia budowlanego występowały znaczne uszkodzenia i ubytki, a cechy i właściwości wbudowanych materiałów miały obniżoną klasę.

(akta kontroli: tom I, str. 36-42, 59-91)

1.13. Sposób organizacji pracy działu ochrony ZP i OOW opisany został odpowiednio w Planie Ochronnym ZP i Planie Ochrony OOW. W ujętych tam opisach potrzeb etatowych pracowników ochrony przewidziano, że ich liczebność podczas pełnienia zmiany w porze dziennej lub w porze nocnej będzie wynosiła od jednej do trzech osób. Taka regulacja, w zakresie dopuszczalnej dolnej granicy obsady osobowej zmiany dziennej i zmiany nocnej (jedna osoba na zmianie), nie odpowiadała wymogom określonym w § 105³¹ rozporządzenia w sprawie ZP oraz § 57 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP dla minimalnej obsady zmiany w systemie ograniczonym, wynoszącej nie mniej niż dwóch pracowników ochrony. Nie wystąpiły przypadki obsadzenia zmiany dziennej lub nocnej przez skład mniejszy niż dwuosobowy, co było zgodne z wymaganiami § 105³¹ rozporządzenia w sprawie ZP i § 57 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP.

Praca strażników w ZP i w OOW zorganizowana została w formie 12-godzinnych zmian, odbywanych w porze dziennej od 7⁰⁰ do 19⁰⁰ oraz w porze nocnej od 19⁰⁰ do 7⁰⁰ w trzysobowych zespołach. Kolejne dwie osoby pełniły służbę od 7³⁰ do 15³⁰ w szkole i w warsztatach (styczeń 2023 r.). Według grafików pracy strażników za styczeń i wrzesień z lat 2019-2023 (do 10 stycznia), zarówno zmiany nocne, jak i dzienne, obsadzane były co najmniej trzysobowymi składami.

Analiza grafików pracy strażników oraz list ich obecności w pracy za miesiące styczeń i wrzesień lat 2019-2022 wykazała, że w 60 ze 109 przypadków dni absencji strażnika nie zapewniono zastępstwa, przez co zmiana obsadzona została dwuosobowym, zamiast trzysobowym składem, tj. niezgodnie z założeniami przyjętymi w Planie ochronnym ZP i Planie Ochrony OOW.

(akta kontroli: tom II, str. 162-195)

Dyrektor OOW wyjaśnił, że zgodnie z opracowanym Planem Ochronnym ZP, jak i Planem Ochrony OOW (od 1 września 2022 r.), na zmianę powinno być wyznaczonych maksymalnie trzech pracowników ochrony. Z powodu licznej absencji wśród pracowników ochrony, spowodowanej długotrwałymi zwolnieniami lekarskimi, urlopami wypoczynkowym, bądź powstałymi wakacjami, które było bardzo trudno uzupełnić z powodu bardzo złych warunków finansowych oferowanych na stanowisku pracy strażnika, jednostka zapewniała obsadę co najmniej dwóch strażników na zmianie. Pomimo organizowania w tym zakresie licznych naborów na wolne stanowiska zainteresowanie było znikome lub żadne. Ponadto, obecność strażnika wymuszona jest tylko w określonych godzinach przebywania wychowanków w danym obszarze i w tych obszarach liczba pracowników ochrony na danej zmianie została zapewniona w liczbie co najmniej dwóch osób.

(akta kontroli: tom I, str. 54-58)

1.14. Ochronę wewnętrzną i zewnętrzną w ZP, a także ochronę w OOW realizowało 14 pracowników (zatrudnionych na 14 pełnych etatach). Ich zadania określone zostały w zakresach obowiązków pracownika oraz w Planie Ochronnym ZP i Planie Ochrony OOW. W Instrukcji Ochronnej ZP (stanowiącej część Planu Ochronnego ZP) wskazano, że system łączności radiowej i bezprzewodowej stanowi element systemu ochrony ZP. Analogiczne zapisy ujęto w Instrukcji Ochronnej OOW (Planie Ochrony OOW).

W zakresach obowiązków pracowników ochrony ZP i OOW przewidziano, że ich obowiązkiem jest sprawne posługiwanie się zestawem radiotelefonicznym w komunikacji między strażnikami oraz dbałość o stan techniczny i gotowość użycia zestawu łączności.

W prowadzonych w ZP i OOW książkach zmiany⁴⁸: [1] na posterunku wewnętrznym w internacie, a w OOW na posterunku w internacie, oraz [2] na posterunku przy bramie wjazdowej⁴⁹ zapisywano zdarzenia dotyczące przebiegu zmiany. I tak, w przypadku posterunku w internacie odnotowywano fakt sprawdzenia stanu zabezpieczeń i stanu osobowego wychowanków na początku i na końcu zmiany. Nie odnotowywano natomiast przypadków:

- a) kontrolowania zachowania nieletnich w czasie ciszy nocnej, kontroli pomieszczeń izb przejściowej, izby izolacyjnej i izby chorych;
- b) prowadzenia kontroli pobieżnej lub osobistej w związku z przyjęciem wychowanka do izby przejściowej lub izolacyjnej;
- c) rozliczenia się z kluczy, sprawdzenia stanu i ilości zastępczych źródeł światła, sprawdzenia i zapoznania się z dokumentacją źródłową czy przejęcia indywidualnego wyposażenia pracownika zdającego zmianę (w szczególności środka łączności, sygnalizacji i zestawu kluczy).

Szerzej o powyższych przypadkach w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W przypadku posterunku przy bramie wjazdowej w książce zmiany odnotowywano fakt przejęcia zmiany, stan osobowy na początku i na końcu zmiany, a sporadycznie fakt dokonania przeglądu zabezpieczeń czy przeprowadzenia obchodu.

W przypadku ochrony wewnętrznej w ZP cisza nocna obowiązywała od godziny 22⁰⁰. Pracownik ochrony nie kontrolował na zmianie nocnej zachowania nieletnich w czasie ciszy nocnej, ponieważ, jak wyjaśnił Kierownik Administracyjny OOW, od 2019 r. w internacie znajdowała się tylko jedna grupa wychowawcza, gdzie dyżur pełnił pracownik pedagogiczny i to do jego zakresu czynności należało sprawowanie nadzoru w tym zakresie. Kierownik Administracyjny OOW wyjaśnił również, że kontrola wykonania obowiązków przez pracowników realizujących ochronę realizowana była w dwojaki sposób. Kierownik Działu Ochrony oraz Dyrektor OOW dokonywali kontroli prowadzenia dokumentacji przez pracowników działu ochrony⁵⁰. Ponadto dokonywano przeglądu zapisów monitoringu.

(akta kontroli: tom I, str. 198-200)

1.15. Dyrektor ZP nie wprowadził zmian w organizacji pracy ZP w związku z wprowadzeniem w Polsce od 20 marca 2020 r. stanu epidemii. Natomiast od 20 listopada 2020 r. wprowadzone zostały procedury bezpieczeństwa mające na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2. W procedurach tych określono zasady postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia wirusem SARS-CoV-2, zasady związane z higieną, czyszczeniem i dezynfekcją pomieszczeń. Zarekomendowano stosowanie do odwołania maseczek ochronnych na terenie całego ZP. Ponadto wydzielone zostało pomieszczenie izolacyjne, a zasady funkcjonowania tego pomieszczenia określone zostały we wspomnianych wyżej procedurach⁵¹.

W sprawie terminu 20 listopada 2020 r. wprowadzenia w ZP procedur bezpieczeństwa mających na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2, Dyrektor OOW wyjaśnił, że nie jest mu znana przyczyna podjęcia przez byłego Dyrektora ZP decyzji w tym zakresie z półrocznym opóźnieniem. Dodał, że byłby Dyrektor ZP nie jest pracownikiem OOW i nie ma z nim kontaktu.

⁴⁸ Za styczeń i wrzesień w latach 2019-2022 i styczeń 2023 r.

⁴⁹ W ZP był to posterunek zewnętrzny.

⁵⁰ Na tę okoliczność w takiej dokumentacji nanoszono adnotacje „sprawdzono” lub „spr.” opatrywane datą, podpisem i imienną pieczęcią.

⁵¹ Zarządzenie nr 24/2020 z 20 listopada 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedur bezpieczeństwa związanych z przeciwdziałaniem rozprzestrzeniania się wirusa SARS COVID-19 w Zakładzie Poprawczym w Jerzmanicach-Zdroju.

W ZP i OOW nie wystąpiły przypadki podejrzenia zakażeniem SARS-CoV-2, oraz przypadki zakażenia tym wirusem, tak wśród wychowanków, jak i pracowników.

Zasady i sposób doprowadzania nieletnich na zabiegi medyczne określone zostały w instrukcjach wchodzących w skład Planu Ochrony ZP i Planu Ochrony OOW.

Nieletnim wychowankom zapewniono dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej. Wydzielono pomieszczenia do udzielania świadczeń zdrowotnych. Sprawowanie opieki lekarskiej nad wychowankami powierzono lekarzowi ogólnemu i lekarzowi psychiatrze, zatrudnionym na podstawie umowy cywilnoprawnej. Ponadto na cały etat zatrudniona była pielęgniarka.

Wychowankom i pracownikom zapewniony został dostęp do środków ochrony osobistej w postaci masek higienicznych oraz płynów dezynfekcyjnych do odkażania rąk (te ostatnie umieszczono wyłącznie w części administracyjnej).

(akta kontroli: tom I, str. 92-97, tom II str. 260-261)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Jednego z wychowanków ZP umieszczono w izbie przejściowej na okres pięciu dni bez podstawy prawnej. Z księgi ewidencji osób umieszczonych w izbie izolacyjnej wynikało, że przyczyną był fizyczny atak na pracownika ZP i groźby w stosunku do personelu placówki. W izbie izolacyjnej przebywał on w okresie od 29 września 2021 r. (od godz. 17⁰⁰) do 1 października 2021 r. (do godz. 15⁰⁰). Następnie 1 października 2021 r. (o godz. 15⁰⁵) został umieszczony w izbie przejściowej z powodu agresji werbalnej wobec personelu placówki. W księdze ewidencji wychowanków umieszczonych w izbie przejściowej pod pozycją 34 widniał wpis: „Przeniesiony z izby izolacyjnej. Umieszczony ze względu na artykułowane groźby karalne pod adresem pracowników, do czasu konwoju policyjnego”. Wychowanek przebywał w izbie przejściowej łącznie ponad pięć dni. Opuścił izbę przejściową 6 października 2021 r. o godz. 6⁴⁵ i został przetransportowany konwojem policyjnym do innego zakładu poprawczego.

Zgodnie z obowiązującymi, w czasie wystąpienia przedmiotowego zdarzenia, przepisami § 44 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ZP, umieszczenie wychowanka w izbie przejściowej mogło nastąpić jedynie w ściśle określonych, enumeratywnie wymienionych w tym przepisie przypadkach. Zastosowanie izby przejściowej w celach stricte izolacyjnych nie zostało wskazane w tych przepisach.

(akta kontroli: tom I, str. 51)

Wyjaśniając przyczyny umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej Dyrektor OOW⁵² stwierdził, że w trakcie pobytu w izbie izolacyjnej, wychowanek nawet na drugi dzień po umieszczeniu, gdy emocje opadły, w dalszym ciągu artykułował groźby karalne pod adresem pracowników biorących udział w interwencji umieszczenia go w izbie izolacyjnej. Dodał, że groźby te uznał za realne, a zagrożenie porządku i bezpieczeństwa w placówce za rzeczywiste. Jako Dyrektor ZP podjął osobiście decyzję o umieszczeniu wychowanka, do czasu przewiezienia konwojem do zakładu o zaostrzonym rygorze w Trzemesznie, w izbie przejściowej, która w wystarczającym stopniu zabezpieczała prawa wychowanka i gwarantowała zachowanie bezpieczeństwa procesów wychowawczych w placówce. W trakcie pobytu w izbie przejściowej wychowanek był pod ciągłym monitoringiem pracownika ochrony, a także miał zapewniony dostęp do telewizji, literatury i prasy, a samo pomieszczenie spełniało wymogi izby mieszkalnej. Według Dyrektora OOW odstępstwo od obowiązujących przepisów w wykorzystaniu izby przejściowej podyktowane było

⁵² Będący w czasie zdarzenia Dyrektorem ZP i równocześnie osobą podejmującą decyzję o umieszczeniu wychowanka.

stanem wyższej konieczności i zabezpieczeniem ZP przed wystąpieniem wydarzenia nadzwyczajnego wyższej rangi, którym mógłby być bunt wychowanków. Wydarzenie miało miejsce 29 września 2021 r. (środa) ok. godz. 14¹⁰, natomiast 30 września 2021 r. (czwartek) wystąpiłem z wnioskiem o przeniesienie wychowanka do zakładu poprawczego o wzmożonym nadzorze wychowawczym. Dyrektor OOW nadmieniał, że 1 października 2021 r. (piątek) otrzymał z Ministerstwa Sprawiedliwości zawiadomienie o przeniesieniu wychowanka. Ze względu na rozpoczynający się weekend nie było możliwości zorganizowania konwoju policyjnego, natomiast 4 października 2021 r. (poniedziałek) wystąpiono z prośbą do właściwego sądu rodzinnego o przetransportowanie wychowanka konwojem policyjnym, w trybie pilnym.

(akta kontroli: tom I, str. 54-57)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że omawiany przypadek izolowania wychowanka w izbie przejściowej nastąpił bez podstawy prawnej i stanowił naruszenie praw wychowanka, zaś samą izbę przejściową wykorzystano niezgodnie z jej przeznaczeniem.

2) OOW nie posiadał na wyposażeniu kasku zabezpieczającego, który stanowi jeden ze środków przymusu bezpośredniego (art. 12 ust. 1 pkt 6 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego). Stosowanie wobec wychowanka kasku zabezpieczającego umożliwia OOW art. 122 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich⁵³, tj. w przypadku konieczności przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do autoagresji, gdy użycie siły fizycznej jest niewystarczające.

Dyrektor OOW wyjaśnił, że jeżeli wystąpi nierzaliczna sytuacja jednostka w każdej chwili jest gotowa do użycia pasa obezwładniającego. Dodał, że ZP a następnie OOW jako jednostka resocjalizacyjna nigdy nie posiadał na wyposażeniu kasku zabezpieczającego, ponieważ nie było konieczności jego stosowania.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że brak na wyposażeniu OOW kasku zabezpieczającego ograniczał w praktyce katalog możliwych do zastosowania przez OOW środków przymusu bezpośredniego.

(akta kontroli: tom II, str. 260-261)

3) Pracownicy ochrony nie odnotowywali w książkach zmiany niektórych czynności związanych z wykonywaniem obowiązków służbowych wskazanych w Instrukcji Ochronnej ZP⁵⁴ i w Instrukcji Ochronnej OOW⁵⁵, jak również określonych w indywidualnych zakresach obowiązków poszczególnych pracowników ochrony ZP i OOW, co było działaniem nierzetelnym.

Analiza zapisów w książkach zmiany (za miesiące styczeń i wrzesień z lat 2019-2023⁵⁶) wykazała, że pracownicy ochrony ograniczali się do odnotowywania faktu przejścia zmiany, stanu osobowego wychowanków na początku i końcu każdej zmiany, faktu objęcia obsługi monitoringu oraz sporadycznie, dokonania przeglądu zabezpieczeń czy przeprowadzenia obchodu. Nie wzmiankowano natomiast o wykonaniu: kontroli zachowania nieletnich w czasie ciszy nocnej, o kontroli pomieszczeń izb przejściowej, izolacyjnej czy izby chorych. Nie odnotowywano także faktu prowadzenia kontroli pobieżnej lub osobistej w przypadku przyjęcia wychowanka do izby przejściowej lub izolacyjnej. Nie odnotowywano faktu rozliczenia się z kluczy, sprawdzenia stanu i ilości zastępczych źródeł światła, sprawdzenia i zapoznania się z dokumentacją czy też przejścia indywidualnego wyposażenia

⁵³ Dz. U. poz. 1700, ze zm. Dalej: ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

⁵⁴ Stanowiącej rozdział II Planu Ochronnego ZP.

⁵⁵ Stanowiącej rozdział II Planu Ochrony OOW.

⁵⁶ Do 10 stycznia 2023 r.

pracownika zdającego zmianę (w szczególności środka łączności, sygnalizacji i zestawu kluczy).

(akta kontroli: tom II, str. 1-157, 199)

Odpowiedzialny za kierowanie ochroną OOW⁵⁷ Kierownik Administracyjny wyjaśnił, że czynności, o których mowa wyżej, były ujęte w zakresach zadań pracowników ochrony, przeprowadzane były rutynowo, a obowiązek ich wykonania był oczywisty, zaś do książki zmiany wpisuje się wszelkie zdarzenia nietypowe, w szczególności występujące nieprawidłowości. Kierownik Administracyjny nadmienił, że sposób wykonania czynności służbowych przez pracowników ochrony był sprawdzany przez kierownictwo OOW w dwojaki sposób, tj. poprzez prowadzenie wyrywkowych kontroli w nieregularnych odstępach czasu (fakt przeprowadzenia takiej kontroli odnotowywano w książce zmiany) oraz poprzez przegląd zapisów monitoringu.

NIK wskazuje, że pracownicy ochraniający ZP/OOW powinni odnotowywać w książce zmiany realizację obowiązków wynikających z przejścia zmiany w sposób wskazanych w regulacjach wewnętrznych.

(akta kontroli: tom II, str. 198-200)

4) Dyrektor OOW nie dopełnił obowiązku wynikającego z § 5 i § 13 rozporządzenia w sprawie trybu współdziałania z Policją, tj. nie określił sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności między OOW a Powiatową Komendą Policji w Złotori. Wyznaczony w § 13 powyższego rozporządzenia termin wykonania tej czynności po raz pierwszy upłynął 6 grudnia 2022 r., a kolejny termin, wskazany w § 5 ust. 1-15 stycznia 2023 r.

Dyrektor OOW wyjaśnił, że w zakresie zapewnienia bezpośredniej łączności z Komendą Powiatową Policji w Złotori zastosowanie miały procedury ustalone przed 1 września 2022 r., tj. w okresie funkcjonowania ZP. Ponadto Dyrektor OOW stwierdził, że z uwagi na fakt, iż w tym przedmiocie nie zaszły nowe okoliczności, dotychczasowe ustalenia nie wymagały wprowadzenia zmian czy też uzupełnienia.

(akta kontroli: tom II, str. 201)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska Dyrektora OOW i zauważa, że OOW jest nową jednostką organizacyjną, inną niż ZP, który funkcjonował wcześniej, tj. do 1 września 2022 r. Minister Sprawiedliwości nakładając na dyrektorów OOW obowiązek dokonania uzgodnień w zakresie łączności z Policją nie przewidział w tym przypadku możliwości posługiwania się dokumentacją po zlikwidowanych zakładach poprawczych.

5) Dyrektor OOW nie dopełnił obowiązku wynikającego z § 14 rozporządzenia w sprawie trybu współdziałania z Policją, tj. nie opracował pierwszego projektu planu zabezpieczenia OOW.

Dyrektor OOW wyjaśnił, że projekt planu zabezpieczenia został wstępnie ustalony z komendą powiatową Policji w Złotori. Obecnie (stan na 9 lutego 2023 r.) uzgodniony dokument został przekazany do zatwierdzenia przez Komendanta Wojewódzkiego Policji we Wrocławiu. Na stanowisko w tym zakresie jednostka nadal czeka. Opóźnienia w tym zakresie związane są z wypracowaniem wspólnych stanowisk w tym przedmiocie sprawy. Ponadto Dyrektor OOW stwierdził, że określony przez prawodawcę termin 14 dni jest zbyt krótki na opracowanie przedmiotowego dokumentu pod względem tym szczegółowych wymagań. Trudnościami, które powstały na etapie wypracowywania wspólnych stanowisk pomiędzy podmiotami to przede wszystkim odmienne spojrzenie na kwestie zabezpieczeń techniczno-ochronnych zarówno ze strony jednostki, jak i przedstawicielstwa Policji.

⁵⁷ Wcześniej w ZP.

(akta kontroli: tom II, str. 201)

6) W OOW pomieszczenia obu izb adaptacyjnych nie w pełni odpowiadały warunkom pomieszczenia mieszkalnego w zakresie oświetlenia, gdyż z uwagi na brak okien pozbawione były dostępu do światła dziennego.

Zgodnie z art. 124 ust. 2 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, w izbie adaptacyjnej zapewnia się m.in. oświetlenie według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych. Takie warunki określone zostały w § 57 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁵⁸. Wskazano tam, że pomieszczenie przeznaczone na pobyt ludzi powinno mieć zapewnione oświetlenie dzienne, dostosowane do jego przeznaczenia, kształtu i wielkości oraz, że w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi stosunek powierzchni okien, liczonej w świetle ościeżnic, do powierzchni podłogi powinien wynosić co najmniej 1:8.

Dyrektor OOW wyjaśnił, że zdając sobie sprawę z wynikającego z warunków technicznych, braku dostępu światła dziennego w izbach adaptacyjnych podjęto działania mające na celu sztuczne rozjaśnienie pomieszczeń w zakresie wymiany żarówek o większej mocy, a także dobrania koloru ścian o barwach jasnych pastel. Odmalowanie pomieszczeń i wymiana oświetlenia o większej mocy znacznie przyczyniło się do rozjaśnienia pomieszczeń w izbach. Celem zapewnienia zwiększonego poziomu światła dziennego zamontowane są przeszkolone drzwi.

(akta kontroli: tom II, str. 260-261)

NIK zauważa, że sytuacje przebywania nieletnich w pomieszczeniach nieposiadających okien i dostępu do naturalnego światła przez czas wskazany w pkt 1.5. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, tj. przez średnio dziewięć dni w izbie przejściowej i osiem dni w izbie adaptacyjnej, nie służą ich adaptacji do nowych warunków.

7) Mur okalający OOW, który jako urządzenie budowlane stanowił element zabezpieczenia OOW, znajdował się w złym stanie technicznym. Na konieczność przeprowadzenia jego kompleksowego remontu lub wymiany niektórych elementów⁵⁹ wskazała osoba posiadająca uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-budowlanej, przeprowadzająca 23-24 listopada 2022 r. na zlecenie OOW roczną kontrolę okresową jego obiektów.

Dyrektor OOW wyjaśnił, że działania mające na celu pozyskanie środków na naprawę muru prowadzone były przez poprzedniego dyrektora ZP, który zwracał się kilkukrotnie⁶⁰ do Departamentu Budżetu i Efektywności Finansowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz do Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o przyznanie środków na sfinansowanie remontu muru. Na żadne z tych pism nie otrzymano odpowiedzi. Dyrektor OOW dodał, że będzie czynił zabiegi aby w planie finansowym na 2024 r. przedmiotowe środki zostały przyznane. Zadeklarował także, że bez względu na decyzje budżetowe Departamentu Budżetu i Efektywności Finansowej Ministerstwa Sprawiedliwości w przyszłym roku podjęte zostaną działania zmierzające do poprawy stanu technicznego muru.

(akta kontroli: tom I, str. 78-91; tom II, str. 260-261)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie funkcjonowania ZP, a następnie OOW, zapewniano wychowankom bezpieczeństwo, niemniej nie wszystkie podejmowane w tym obszarze działania były prawidłowe. Liczba nieletnich przebywających w tym czasie w obu rodzajach placówek nie przekraczała dopuszczalnych limitów ustalonych przez Ministra

⁵⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 1225.

⁵⁹ Taką ocenę zawarto w protokole kontroli okresowej 2/2022 (rocznej) z 24 listopada 2022 r.

⁶⁰ Pismami: z 16 kwietnia 2021 r. (nr ZP-ADM.241.2206.2021), z 6 maja 2021 r. (nr ZP-ADM.2210.2297.2021), oraz z 22 czerwca 2021 r. (nr ZP-ADM.241.2468.2021).

Sprawiedliwości. Wyposażenie izb adaptacyjnych było odpowiednie do określonych w tym zakresie wymogów prawa. Wyjątkiem było niezapewnienie dostępu do światła dziennego, stanowiącego normę stawianą pomieszczeniom przeznaczonym na pobyt ludzi. Wprowadzone zabezpieczenia techniczno-ochronne, jak również skład osobowy strażników, były adekwatne do przyjętego systemu ochrony, dostosowanego do typu placówki. Stan techniczny istniejących w OOW zabezpieczeń był dobry, za wyjątkiem muru okalającego OOW, którego stan był zły i wymagał remontu. Zapis monitoringu pomieszczeń był odpowiednio zabezpieczony, zarówno przed utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, jak i przed dostępem osób nieuprawnionych. Wydatki związane z bezpieczeństwem i ochroną Zakładu zostały prawidłowo zaewidencjonowane i poniesione zgodnie z planem finansowym.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: [1] umieszczeniu jednego z wychowanków w izbie przejściowej z naruszeniem obowiązujących przepisów w tym zakresie, [2] nierzetelnym wykonywaniu przez strażników zadania dotyczącego rejestrowania w książkach zmiany wszystkich czynności wykonywanych w trakcie służby, [3] niewyposażeniu OOW w środek przymusu bezpośredniego w postaci kasku zabezpieczającego, [4] nieopracowaniu dokumentacji wymaganej przez Ministra Sprawiedliwości, dotyczącej sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności między OOW a powiatową komendą Policji oraz pierwszego projektu planu zabezpieczenia OOW.

2. Działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023, zgodnie z § 12 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ZP (do 1 września 2022 r.) i z § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP (od 1 września 2022 r.), Dyrektor OOW (wcześniej Dyrektor ZP) we współpracy z nauczycielami zajmującymi kierownicze stanowiska⁶¹, opracował roczne plany pracy OOW (ZP). Plany te zgodnie z § 23 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ZP (do 1 września 2022 r.) i § 16 pkt 1 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP (od 1 września 2022 r.) zostały zaopiniowane przez Radę Zakładu i zawierały elementy wymienione w treści § 12 ust. 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia w sprawie ZP (do 1 września 2022 r.) i § 10 ust. 3 pkt 1-3 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP (od 9 września 2022 r.⁶²).

(akta kontroli: tom III, str. 3-18)

2.2. W ZP i w OOW na bieżąco udzielano wychowankom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz psychiatrycznej.

Pomocy udzielał: [1] w ZP „Zespół Diagnostyczno-Korekcyjny” (do 31 sierpnia 2022 r.), [2] w OOW „Zespół Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej” (od 1 września 2022 r.). Zespoły te działały bez przerw, w składach od dwóch do czterech pracowników mianowanych (psychologów oraz terapeutów⁶³). ZP i OOW realizowały zajęcia psychologiczno-pedagogiczne i terapeutyczne ujęte w ich planach pracy. Każdy z członków ww. Zespołów posiadał wykształcenie wyższe magisterskie, korespondujące z zajmowanym stanowiskiem.

(akta kontroli: tom III, str. 19-142)

⁶¹ Dyrektora szkoły, kierownika internatu.

⁶² Data wejścia w życie rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP.

⁶³ Pedagog (zatrudniona przed 2019 r. i nadal), pedagog terapeutka (zatrudniona przed 2019 r. i nadal), psycholog (zatrudniona przed 2019 r. i do 30 września 2022 r.), psycholog (zatrudniony od 1 marca 2021 r. do 31 sierpnia 2022 r.).

W ZP i OOW pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana była z zastosowaniem procedur opracowanych przez psychologów i terapeutów (zatrudnionych w ZP i OOW), a wdrożonych 17 października 2017 r. (w przypadku procedury obowiązującej w ZP) i 20 października 2022 r. (w przypadku procedury obowiązującej w OOW). W obu tych procedurach w czterech punktach zdefiniowano: [1] cele, zadania i zakres organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej; [2] formy organizacyjne pomocy psychologiczno-pedagogicznej z podziałem dla wychowanków, rodziców i pracowników; [3] indywidualny plan oddziaływań wychowawczych, resocjalizacyjnych, terapeutycznych; [4] zasady i procedury organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Działalność dotycząca udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dokumentowana była, zgodnie z przyjętymi zasadami, w dziennikach członków ww. Zespołów wykonujących obowiązki psychologa, pedagoga i pedagoga terapeuty, a także w księdze ewidencji izby chorych.

(akta kontroli: tom III, str. 143-150)

W wybranych do analizy kontrolnej miesiącach⁶⁴, wychowankom udzielono łącznie 305 porad i indywidualnych konsultacji, z tego 273 psychologiczno-pedagogiczne oraz 32 psychiatryczne. W skali miesiąca wychowankom udzielano od zera do 15 porad psychologicznych, od 10 do 15 porad pedagogicznych i od 10 do 15 porad pedagogiczno-terapeutycznych, a także od dwóch do siedmiu porad psychiatrycznych.

Analiza zakresu i częstotliwości realizacji zajęć terapeutycznych w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 wykazała, że odbywały się zajęcia psychoedukacyjne i zajęcia specjalistyczne, które zadeklarowano w planie pracy. Udzielano porad dla wychowanków, konsultacji i warsztatów. W analizowanym okresie nie wystąpiła potrzeba skorzystania z usług mediatora.

(akta kontroli: tom III, str. 157, 172)

W OOW pomoc Zespołów udzielana była w przeznaczonych do ich dyspozycji czterech gabinetach⁶⁵. Pomoc psychiatryczna i pielęgnarska udzielana była w odrębnym, piątym gabinecie. W pomieszczeniach tych zapewnione zostały odpowiednie warunki do pracy z nieletnimi. Ich stan techniczny był dobry, a wyposażenie dostosowane do potrzeb. We wszystkich przypadkach były to pomieszczenia nieprzechodnie, znajdujące się na pierwszym piętrze budynku internatu, z wejściem bezpośrednio z korytarza. Na drzwiach każdego z gabinetów umieszczono odpowiednie oznaczenie.

(akta kontroli: tom III, str. 158-171)

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki nieudzielenia wychowankom pomocy psychologicznej. Taka pomoc udzielana była na bieżąco, w tym samym dniu, niezwłocznie po zgłoszeniu takiej potrzeby przez nieletniego. Pomocy takiej udzielano w OOW codziennie (z wyłączeniem dni wolnych od pracy) w godzinach pracy członków Zespołu Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, tj. od godziny 10 do godziny 19. W przypadkach pilnych i wydarzeń nadzwyczajnych pracownicy Zespołu zobligowani byli do stawiania się do pracy na wezwanie Dyrektora OOW.

(akta kontroli: tom III, str. 172)

2.3. Analiza dokumentacji dotyczącej łącznie 10⁶⁶ wychowanków przebywających w ZP/OOW wykazała, że:

a) dla każdego wychowanka opracowano indywidualną diagnozę i indywidualny plan resocjalizacji (IPR) w okresie nie dłuższym niż 14 dni od daty przyjęcia do ZP/OOW

⁶⁴ Do szczegółowej kontroli wybrano czerwiec i grudzień lat szkolnych 2019/2020 – 2022/2023.

⁶⁵ Pedagog, pedagoga-terapeuty, psychologa, terapeutycznym, terapii biofeedback.

⁶⁶ Pięciu wychowanków ZP i pięciu wychowanków OOW.

(osiem dni w dwóch przypadkach, 10 dni w kolejnych dwóch przypadkach, 11 dni w jednym przypadku i 14 dni w pięciu przypadkach); w przygotowaniu ww. dokumentów uczestniczyli: psycholog, pedagog, pedagog terapeuta, wychowawca i wychowanek, przy czym żaden z wychowanków nie odmówił współpracy w opracowaniu IPR;

b) IPR każdego z analizowanych wychowanków podlegał modyfikacji wraz z procesem resocjalizacji, nie rzadziej niż co sześć miesięcy (trzy miesiące w dwóch przypadkach, cztery miesiące w trzech przypadkach i pięć miesięcy w pięciu przypadkach).

W przypadku każdego wychowanka z badanej próby plan oddziaływań wychowawczych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych był realizowany zgodnie z przyjętymi założeniami. Każdy z 10 wychowanków, których dokumentację objęto analizą, uczestniczył w przewidzianych dla niego formach oddziaływania resocjalizacyjno-terapeutycznych. Wszyscy uczestniczyli także w kształceniu zawodowym. ZP/OOW podejmował również działania zmierzające do nawiązania współpracy z rodziną lub opiekunem wychowanka w celu doprowadzenia do jego integracji społecznej.

Ze sprawozdań z działalności Zespołu Diagnostyczno-Korekcyjnego wynikało, że jego członkowie utrzymywali stały kontakt telefoniczny z rodzicami i opiekunami nieletnich. Sporadycznie utrzymywany był kontakt korespondencyjny, częściej podejmowany był kontakt osobisty w trakcie odwiedzin u wychowanków. Pomoc polegała przede wszystkim na przygotowaniu rodziny do przyjęcia nieletniego i doradztwie w sprawie wzajemnych relacji oraz postępowania wobec wychowanka podczas pobytu w środowisku rodzinnym w czasie urlopów i przepustek, jak również na przekazaniu informacji w jakich placówkach czy instytucjach mogą korzystać z profesjonalnej pomocy specjalistycznej. Pomocy udzielano również w przygotowaniu do przyjęcia nieletniego po opuszczeniu przez niego ZP.

(akta kontroli: tom III, str. 238-239)

2.4. Ze stanowiącej próbę kontrolną dokumentacji 10 wychowanków przebywających w ZP/OOW wynikało, że:

- dokumentacja pięciu wychowanków ZP nie zawierała dokumentów świadczących o informowaniu rodziców wychowanków o ich postępkach w resocjalizacji, tj. o realizacji obowiązującego do 1 września 2022 r. przepisu § 60 rozporządzenia w sprawie ZP;
- dokumentacja pięciu wychowanków OOW zawierała dokumenty świadczące o realizacji przez OOW obowiązku informowania rodziców/opiekunów o postępkach w resocjalizacji, tj. o realizacji przepisu § 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie pobytu nieletnich w okręgowych ośrodkach wychowawczych⁶⁷.

(akta kontroli: tom III, str. 293-294)

ZP i OOW umożliwiały wychowankom, których dokumentację objęto szczegółową analizą kontrolną, kształcenie ogólne i zawodowe (ślusarz, stolarz), a także udział, adekwatnie do placówki, w zajęciach o charakterze kulturalno-oświatowym, oraz sportowym i rekreacyjnym. Średni stan nieletnich w kolejnych semestrach lat szkolnych 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 wynosił 10,78. Wychowankowie podzieleni zostali na dwie grupy wychowawcze.

ZP, a następnie OOW współpracowały w szczególności z następującymi instytucjami kulturalnymi, oświatowymi i sportowymi, tj. m.in. z: Złotoryjskim Ośrodkiem Kultury, Polskim Związkiem Wędkarskim Koło Złotoryja, Gazetą Piastowską, Liceum

⁶⁷ Dz. U. poz. 1890.

Ogólnokształcącym w Złotorzy, Zespołem Szkół Zawodowych w Złotorzy, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Złotorzy, Klubem Sportowym „Górnik” w Złotorzy, Klubem Sportowym „OLAWS” w Złotorzy oraz Klubem Strzelecki „Agat” w Złotorzy.

W OOW nie realizowano zadań z zakresu wolontariatu. Natomiast instytucje zewnętrzne, Powiatowy Urząd Pracy w Złotorzy i Złotoryjski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Złotorzy, organizowały szkolenia zawodowe (kursy: palacza, spawacza, operatora wózka jezdniowego, prawa jazdy kat. B, magazyniera) oraz szkolenia z zakresu poruszania się po instytucjach rynku pracy.

W latach 2019-2023 (do 20 lutego) wychowankowie uczestniczyli w: [a] 10 wydarzeniach kulturalnych (kino, wycieczki, teatr), [b] pięciu wydarzeniach oświatowych (wyjazdy do muzeów oraz na uroczystości państwowe, a także wycieczki zawodoznawcze), [c] sześciu wydarzeniach sportowych, tj. w zawodach lekkoatletycznych, meczach piłki nożnej i siatkowej, a także [d] 10 wydarzeniach rekreacyjnych, czyli rajdach rowerowych, oraz wyjazdach na basen, lodowisko, nad jezioro oraz rzekę. Ponadto w związku z epidemią SARS-CoV-2 organizowane były warsztaty teatralne (połączone z przedstawieniem), prowadzone przez podmiot zewnętrzny, tj. Agencję Artystyczną „Galana”.

(akta kontroli: tom II, str. 260-261; tom III, str. 179-192, 199-212, 219-232, 238-239)

2.5. W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 20 lutego 2023 r. w ZP/OOW udzielono w sumie:

- a) 358 nagród, w tym m.in. 167 (46,7%) pochwał i 139 (38,8%) gratyfikacji (zwiększenia kieszonkowego) – udokumentowany wniosek o przyznanie nagrody (zawierający uzasadnienie jej udzielenia), podpisany przez wychowanka, umieszczano w jego aktach osobowych;
- b) 83 środków dyscyplinujących, w tym 28 nagan (33,7%) i 55 (66,3%) upomnień – udokumentowany wniosek zastosowania kary zawierał opis przyczyny jego udzielenia oraz był włączany do akt osobowych wychowanka.

W stosunku do składających się na próbę kontrolną 10 wychowanków (pięciu z ZP i pięciu z OOW) zastosowano łącznie 188 nagród i 55 środków dyscyplinujących, z czego w ZP 178 nagród i 53 środki dyscyplinujące, a w OOW 10 nagród i dwa środki dyscyplinujące. Wśród nagród preferowanym środkiem wychowawczym była pochwała, podwyższenie kieszonkowego, oraz udzielenie przepustki lub urlopu. Wśród środków dyscyplinujących były to natomiast upomnienia lub nagany.

Z analizy dokumentacji powyżej wzmiankowanej próby 10 wychowanków wynikało, że:

- w każdym przypadku środek dyscyplinujący zastosowano niezwłocznie po popełnieniu deliktu dyscyplinarnego;
- w każdym przypadku zastosowano jeden środek dyscyplinarny za jedno przewinienie;
- w każdym przypadku zastosowanie środka dyscyplinarnego poprzedzone zostało wysłuchaniem wychowanka i zasięgnięciem opinii pedagoga;
- każdy z wychowanków, w przypadku zastosowania środka dyscyplinarnego, został zapoznany z uzasadnieniem takiej decyzji i pouczony o możliwości odwołania się od decyzji dyrektora do sędziego rodzinnego nadzorującego placówkę;
- fakt zastosowania środka dyscyplinującego był udokumentowany w aktach osobowych każdego z wychowanków i w księdze środków dyscyplinarnych;

- przyznanie nagrody odbywało się w sposób zgodny z przepisami i procedura stosowania nagród⁶⁸, tzn. zostało udokumentowane ze wskazaniem przyczyny jej udzielenia, dokument włączano do akt osobowych nieletniego, który każdorazowo został zapoznany z wnioskiem nagrodowym, potwierdzając to podpisem.

Udzielane nagrody i kary dyscyplinujące korespondowały z przepisami wymienionymi odpowiednio w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich⁶⁹ (do 1 września 2022 r.), oraz w ustawie o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (od 1 września 2022 r.). Stosowanie środków wychowawczych (przyznanie nagrody lub wdrożenie środka dyscyplinującego) odbywało się w formie pisemnej. We wnioskach wskazywano przyczyny ich udzielenia, oraz rodzaj nagrody czy środka dyscyplinującego. Wychowanek zapoznawał się z tą dokumentacją, potwierdzając to podpisem.

(akta kontroli: tom III, str. 300, 302)

Analiza dokumentacji dotyczącej próby 10 wychowanków wykazała, że w ZP/OOW gromadzono informacje o potrzebach wychowanków po zwolnieniu z placówki. W każdym przypadku, przed uzyskaniem pełnoletności, sporządzony został Indywidualny Program Usamodzielnienia wychowanka. We wszystkich analizowanych przypadkach wychowankom udzielono, dokumentując ten fakt, informacji dotyczących pozyskania niezbędnych dokumentów, pomocy przysługującej w usamodzielnianiu, jak również o sposobie nawiązania i utrzymywania kontaktów z kuratorem sądowym.

Z analizy dokumentacji wychowanków uwzględnionych w powyższej próbie kontrolnej wynikało również, że ZP współpracował z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowym centrum pomocy rodzinie pod kątem objęcia wychowanka pomocą po opuszczeniu przez niego ZP w związku z usamodzielnieniem i integracją ze środowiskiem zewnętrznym. W trzech na pięć przypadków wychowanków przebywających w ZP udzielona została im pomoc pieniężna w łącznej wysokości 2120 zł⁷⁰, przeznaczona m.in. na zakup biletu komunikacji publicznej, odzieży wierzchniej oraz przedmiotów stanowiących wyposażenie mieszkania.

(akta kontroli: tom III, str. 304)

2.6. W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą na działalność ZP/OOW wydatkowano:

- a) w 2019 r. 6411 tys. zł, w tym:
 - według działów (rozdziałów) klasyfikacji budżetowej: 3246 tys. zł (50,6%) z działu 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziału 75513 Zakłady dla nieletnich, 3155 tys. zł (49,2%) z działu 801 Oświata i wychowanie, rozdziału 80144 Inne formy kształcenia, oraz 10 tys. zł (0,2%) z działu 851 Ochrona zdrowia, rozdziału 885156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym;
 - według rodzajów wydatków: 2414 tys. zł (37,7%) na wydatki osobowe pracowników, 213 tys. zł (3,3%) na zakup materiałów i wyposażenia, 516 tys. zł (8,0%) na zakup usług remontowych, 220 tys. zł (3,4%) na zakupy inwestycyjne, przy braku wydatków z przeznaczeniem na inwestycje;
- b) w 2020 r. 6952 tys. zł, w tym:
 - według działów (rozdziałów) klasyfikacji budżetowej: 3801 tys. zł (54,7%) z działu 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziału 75513 Zakłady dla nieletnich,

⁶⁸ Zgodnie z § 26 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia w sprawie ZP, dokumentacja pobytu wychowanka w ZP obejmowała stosowną księgę ewidencji nagród i środków dyscyplinarnych. Księgę prowadzono także po 1 września 2022 r.

⁶⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 969, ze zm.

⁷⁰ W jednostkowej wysokości 100 zł, 120 zł i 1900 zł.

- 3142 tys. zł (45,2%) z działu 801 Oświata i wychowanie, rozdziału 80144 Inne formy kształcenia, oraz 9 tys. zł (0,1%) z działu 851 Ochrona zdrowia, rozdziału 885156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym;
- według rodzajów wydatków: 2298 tys. zł (33,1%) na wydatki osobowe pracowników, 116 tys. zł (1,7%) na zakup materiałów i wyposażenia, 617 tys. zł (8,9%) na zakup usług remontowych, 552 tys. zł (7,9%) na zakupy inwestycyjne, przy braku wydatków z przeznaczeniem na inwestycje;
- c) w 2021 r. 7291 tys. zł, w tym:
- według działów (rozdziałów) klasyfikacji budżetowej: 4223 tys. zł (57,9%) z działu 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziału 75513 Zakłady dla nieletnich, 3060 tys. zł (42,0%) z działu 801 Oświata i wychowanie, rozdziału 80144 Inne formy kształcenia, oraz 8 tys. zł (0,1%) z działu 851 Ochrona zdrowia, rozdziału 885156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym;
 - według rodzajów wydatków: 2240 tys. zł (30,7%) na wydatki osobowe pracowników, 166 tys. zł (2,3%) na zakup materiałów i wyposażenia, 1097 tys. zł (15,0%) na zakup usług remontowych, 195 tys. zł (2,7%) na zakupy inwestycyjne, przy braku wydatków z przeznaczeniem na inwestycje;
- d) w 2022 r. 7965 tys. zł, w tym:
- według działów (rozdziałów) klasyfikacji budżetowej: 4778 tys. zł (60,0%) z działu 755 Wymiar sprawiedliwości, rozdziału 75513 Zakłady dla nieletnich, 3182 tys. zł (39,9%) z działu 801 Oświata i wychowanie, rozdziału 80144 Inne formy kształcenia, oraz 5 tys. zł (0,1%) z działu 851 Ochrona zdrowia, rozdziału 885156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym;
 - według rodzajów wydatków: 2239 tys. zł (28,1%) na wydatki osobowe pracowników, 193 tys. zł (2,4%) na zakup materiałów i wyposażenia, 779 tys. zł (9,8%) na zakup usług remontowych, 924 tys. zł (11,6%) na zakupy inwestycyjne, przy braku wydatków z przeznaczeniem na inwestycje;
- (akta kontroli: tom III, str. 317)

W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą:

- a) miesięczne wydatki ZP/OOW w przeliczeniu na jednego wychowanka wyniosły: 533 981,66 zł w 2019 r., 579 251,35 zł w 2020 r., 607 673,38 zł w 2021 r. i 663 687,06 zł w 2022 r.;
- b) koszt utrzymania jednego wychowanka wyniósł: 52 453,99 zł w 2019 r., 44 421,12 zł w 2020 r., 58 039,48 zł w 2021 r. i 92 435,52 zł w 2022 r.

Powyższe wydatki ustalono w oparciu o średni stan ewidencyjny wychowanków w okresie sprawozdawczym w latach 2019-2022, przekazywany corocznie do Departamentu Budżetu i Efektywności Budżetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, zgodnie z którym uśredniona liczba wychowanków wynosiła: 10,18 (2019 r.), 13,04 (2020 r.), 10,47 (2021 r.) oraz 7,18 (2022 r.).

(akta kontroli: tom III, str. 318)

2.7. Stan zatrudnienia ogółem⁷¹ w ZP/OOW na koniec poszczególnych kwartałów lat objętych kontrolą wynosił:

- w 2019 r.: 57,77 etatów po I kwartale, 54,88 etatów po II kwartale, 54,51 etatów po III kwartale i 57,66 etatów po IV kwartale, z czego odpowiednio: [a] 12, 13, 11 i 11 etatów pracowników ochrony, [b] 18,75, 15,75, 15,25 i 14,25 etatów tzw. pozostałych pracowników, [c] 24,02, 23,13, 25,26 i 19,41 etatów pracowników

⁷¹ W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

pedagogicznych, oraz [d] w każdym kwartale po trzy etaty psychologów/pedagogów;

- w 2020 r.: 51,22 etatów po I kwartale, 50,98 etatów po II kwartale, 50,84 etatów po III kwartale i 50,38 etatów po IV kwartale, z czego odpowiednio: [a] 12, 12, 13 i 14 etatów pracowników ochrony, [b] 16, 15,1, 14,1 i 15,15 etatów tzw. pozostałych pracowników, [c] 20,22, 20,88, 20,74 i 19,23 etatów pracowników pedagogicznych, oraz [d] w I, II i III kwartale po trzy etaty, a w IV kwartale dwa etaty psychologów/pedagogów;
- w 2021 r.: 51,59 etatów po I kwartale, 48,05 etatów po II kwartale, 47,12 etatów po III kwartale i 45,66 etatów po IV kwartale, z czego odpowiednio: [a] 11, 12, 12 i 10 etatów pracowników ochrony, [b] 18,15, 15,15, 16,15 i 15,15 etatów tzw. pozostałych pracowników, [c] 20,44, 16,9, 14,97 i 16,51 etatów pracowników pedagogicznych, oraz [d] w I kwartale dwa etaty, a w II, III i IV kwartale po cztery etaty psychologów/pedagogów;
- w 2022 r.: 49,05 etatów po I kwartale, 48,3 etatów po II kwartale, 43,61 etatów po III kwartale i 44,13 etatów po IV kwartale, z czego odpowiednio: [a] 13, 13, 10 i 15 etatów pracowników ochrony, [b] 15,15, 14,4, 14,15 i 13,15 etatów tzw. pozostałych pracowników, [c] 16,9, 16,46, 13,98 i 15,82 etatów pracowników pedagogicznych, oraz cztery, cztery, trzy i dwa etaty psychologów/pedagogów.

Według stanu na dzień rozpoczęcia kontroli⁷² zatrudnienie w OOW, w przeliczeniu na pełny etat, wynosiło 46,72 etatu.

(akta kontroli: tom III, str. 320)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Działalność resocjalizacyjna w ZP/OOW zorganizowana została i prowadzona była prawidłowo. Dla każdego z wychowanków sporządzono indywidualną diagnozę oraz IPR. Na bieżąco udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz psychiatrycznej. Nagród oraz środków dyscyplinujących udzielano w sposób zgodny z wymogami. Wszyscy wychowankowie uczestniczyli w przewidzianych formach oddziaływań resocjalizacyjno-terapeutycznych oraz w zajęciach przygotowujących do zawodu. ZP/OOW organizował również zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowo-rekreacyjne oraz podejmował działania w celu udzielania wsparcia wychowankom po opuszczeniu przez nich placówki.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

- 1) Zapewnienie odnotowywania w książkach zmiany wszystkich czynności związanych z wykonywaniem przez pracowników ochrony obowiązków służbowych wskazanych w Planie Ochrony OOW.
- 2) Podjęcie działań mających na celu określenie (wraz z komendantem Policji) sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności między OOW, a komendą Policji.
- 3) Opracowanie (wraz z komendantem Policji) pierwszego projektu planu zabezpieczenia OOW.
- 4) Zapewnienie dostępu do światła dziennego w izbach adaptacyjnych OOW.

⁷² 11 stycznia 2023 r.

- 5) Doprowadzenie do właściwego stanu technicznego muru okalającego OOW.
- 6) Wyposażenie OOW w kask zabezpieczający.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 26 maja 2023 r.

Kontroler:

Ryszard Puchała
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis